

MEMO

Aan : Gemeenteraad
Van : College van B&W
Datum : 29 september 2025
Onderwerp : Toelichting kunstgraswens voetbalverenigingen Noordoostpolder

Inleiding

In de Noordoostpolder beschikken enkele dorpen over kunstgrasvelden, terwijl andere voetbalverenigingen deze wens al langere tijd uitspreken. De wens komt voort uit ervaren knelpunten met natuurgrasvelden, zoals beperkte bespeelbaarheid tijdens natte periodes en een ongelijke positie ten opzichte van verenigingen met kunstgrasvoorzieningen.

Naar aanleiding van het inspreken door verenigingen in de raad en het door hen opgestelde rapport 'Kunstgras voor iedereen', is op 7 juli jl. de motie 'Reservering van middelen voor kunstgrasvelden in dorpen' aangenomen, waarin onder meer gevraagd wordt om in gesprek te gaan met de betrokken verenigingen en een plan van aanpak op te stellen voor de realisatie van de kunstgrasvelden. Deze toelichting bestaat uit een objectieve onderbouwing van de gevolgen en kosten bij aanleg van kunstgrasvelden in de resterende dorpen. Dit wordt middels scenario's met voor- en nadelen geschetst. Daarnaast wordt ingegaan op de financiële consequenties, alternatieven en de mogelijkheden om bij de aanleg van kunstgrasvelden combinaties te maken met de terugwinning van energie.

Het rapport 'Kunstgras voor iedereen'

Vanuit de verenigingen is het rapport 'Kunstgras voor iedereen' opgesteld, waarin zij pleiten voor de aanleg van kunstgrasvelden in dorpen zonder deze voorziening. De verenigingen hebben daarbij expliciet aangegeven zich actief te willen inzetten voor de realisatie, zowel door middel van financiële bijdragen als via zelfwerkzaamheid. Naast dit rapport zijn wij ook in gesprek gegaan met de betrokken verenigingen om hun wensen en mogelijke inzet (zowel financieel als via zelfwerkzaamheid) te bespreken. Daarmee geven wij uitvoering aan de motie en zorgen wij ervoor dat de belangen en inzet van de verenigingen worden meegenomen in de verdere afweging.

Hoewel het rapport waardevolle input geeft vanuit gebruikersperspectief, moet wel de kanttekening geplaatst worden dat het overwegend is bekeken vanuit één perspectief. De gemeente hecht er daarom waarde aan om met deze toelichting een realistisch overzicht te geven op basis van feiten, kostenramingen en mogelijke alternatieve opties.

Huidige situatie

Op dit moment hebben de volgende voetbalverenigingen kunstgrasvelden:

- Emmeloord
 - Flevo boys: 3x
 - SC Emmeloord: 1x, 2e gepland in 2026 (vervanging van Wetra-veld)
- Tollebeek
- Creil (Creil-Bant)
- Marknesse
- Ens

De volgende voetbalverenigingen hebben natuurgrasvelden:

- Espel
- Luttelgeest (Tonego)
- Kraggenburg
- Rutten (R.K.O.)
- Bant (Creil-Bant)
- Nagele

De verenigingen zonder kunstgras zijn van mening dat zij bij slechte weersomstandigheden vaak geen wedstrijden of trainingen kunnen organiseren en ervaren bovendien beperkte toegang tot de kunstgrasvelden van omliggende verenigingen. Zij vinden dat dit hen benadeelt als vereniging. Hoewel in theorie sprake is van gedeeld gebruik, blijkt in de praktijk dat deze velden meestal worden benut door de eigen vereniging. Daardoor is er slechts incidenteel ruimte voor andere clubs, wat het probleem niet structureel oplost.

Scenario's

Voor de voetbalverenigingen zijn ten aanzien van kunstgrasvelden twee scenario's in kaart gebracht:

Scenario 1: geen aanleg van kunstgrasvelden

Het huidige beleid wordt voortgezet, met de nieuwe onderhoudspartner (Donker Groen) die per 1 januari 2025 verantwoordelijk is. Hierbij wordt tevens gekeken naar mogelijke optimalisaties in het onderhoud. Daarnaast wordt bij renovatie van natuurgrasvelden automatische beregening geïnstalleerd, zoals opgenomen in het Meerjareninvesteringsplan (MIP).

Scenario 2: Gefaseerde aanleg van kunstgrasvelden

Bij de zes verenigingen die nog niet over een kunstgrasveld beschikken wordt kunstgras gefaseerd aangelegd wanneer de 'hoofdvelden' toe zijn aan renovatie. Een kunstgrasveld kost op basis van de laatste ramingen circa €821.000 per veld (inclusief btw) bij de initiële aanleg en er is sprake van hogere exploitatiekosten ten opzichte van natuurgrasvelden. Voor de aanleg wordt gekeken hoe de verenigingen zich kunnen inzetten voor de realisatie, zowel door middel van financiële bijdrage als via zelfwerkzaamheid.

Voor- en nadelen aanleg kunstgrasvelden

Voordelen van kunstgrasvelden

1. *Leefbaarheid en maatschappelijke waarde*
Kunstgrasvelden bieden extra mogelijkheden om samen te komen, te sporten en evenementen te organiseren. Daarmee kunnen ze de sociale cohesie versterken, wat juist in kleinere gemeenschappen in de Noordoostpolder van waarde kan zijn. De voetbalverenigingen hebben een overzicht gemaakt van het verwachte en/of mogelijke gebruik.
2. *Beter speelbaar onder alle weersomstandigheden*
Kunstgrasvelden kunnen intensiever en vaker gebruikt worden, zelfs bij slechte weersomstandigheden. Kunstgrasvelden zijn intensiever te gebruiken dan natuurgras. Dit minimaliseert het aantal afgelaste trainingen en wedstrijden, wat vooral belangrijk is tijdens de natte herfst- en wintermaanden.
3. *Gelijk speelveld voor verenigingen*
Het aanleggen van kunstgrasvelden zorgt ervoor dat alle dorpen gelijke faciliteiten hebben. Dit voorkomt dat verenigingen zonder kunstgras benadeeld worden in vergelijking met dorpen die al wel over deze voorziening beschikken.
4. *Mogelijke toename sportparticipatie*
Verenigingen geven aan met kunstgrasvelden makkelijker nieuwe leden te kunnen werven en behouden. Het biedt meer zekerheid en continuïteit in de sportactiviteiten.
5. *Verwachting lagere onderhoudskosten op lange termijn*
Hoewel de initiële investering hoog is en de exploitatiekosten hoger zijn, zijn de jaarlijkse onderhoudskosten momenteel lager in vergelijking met natuurgrasvelden.
6. *Ondersteuning van lokale en regionale ambities*
Het verbeteren van sportfaciliteiten draagt bij aan de bredere doelstellingen van de Noordoostpolder op het gebied van leefbaarheid, volksgezondheid en het aantrekken van nieuwe bewoners. Daarnaast sluit dit aan bij de doelstellingen van de Sportvisie, waarin sportstimulering en het vergroten van deelname aan sport en bewegen centraal staan.

Nadelen van kunstgrasvelden

1. *Hoge initiële kosten*
De aanleg van een volledig kunstgrasveld kost circa €821.000 per veld, inclusief btw. Dit is een aanzienlijke investering voor de gemeente.
2. *Milieu-impact*
Kunstgrasvelden zijn minder milieuvriendelijk dan natuurgras. De productie en afvoer van kunstgras brengt een ecologische voetafdruk met zich mee. Recycling van oude kunstgrasmatten blijft een uitdaging.
3. *Relatief kortere levensduur ten opzichte van natuurgras*
Een kunstgrasveld gaat gemiddeld 12 jaar mee (natuurgras 15 jaar). Na deze periode zijn vervanging en herinvestering noodzakelijk, wat extra kosten met zich meebrengt.
4. *Kans op verzadiging en overcapaciteit*
Door een toename van kunstgrasvelden kan het gebruik van natuurgrasvelden afnemen, wat leidt tot inefficiënt gebruik van beschikbare ruimte en middelen.
5. *Hogere temperaturen op het veld*

Kunstgras kan tijdens warme dagen aanzienlijk warmer worden dan natuurgras, wat een nadeel kan zijn voor spelers en gebruikers. Navraag bij verenigingen geeft geen signalen in deze richting op.

6. *Precedentwerking*

Het toewijzen van kunstgras aan enkele dorpen kan leiden tot een bredere verwachting van gelijke behandeling bij andere voorzieningen of faciliteiten. Dit kan extra druk leggen op de gemeentelijke begroting en besluitvorming over toekomstige investeringen.

Alternatieven en nuances

Naast de keuze voor volledige kunstgrasvelden zijn er ook alternatieve oplossingen te overwegen. Mogelijkheden zijn bijvoorbeeld halve kunstgrasvelden of hybride velden. Echter kan geconcludeerd worden dat deze alternatieven in de regel minder kostbaar zijn dan volledige kunstgrasvelden, maar de ervaren knelpunten ook slechts deels oplossen. Met name de toename in bespeelbaarheid en zekerheid voor verenigingen is aanzienlijk beperkter. Daardoor zijn deze varianten in verhouding tot de investering minder aantrekkelijk dan volledige aanleg.

Daarnaast zijn er alternatieven in ontwikkeling, zoals innovatieve drainage- en irrigatiesystemen. Hiermee kunnen natuurgrasvelden duurzamer en beter bespeelbaar worden gemaakt. Deze technieken staan echter nog in de kinderschoenen. Op dit moment is onvoldoende bekend over de resultaten en of de voordelen opwegen tegen de benodigde investering.

Financiële consequenties

Hieronder wordt weergegeven wat de financiële consequenties zijn van de aanleg van kunstgrasvelden. Er wordt eerst ingegaan op enkele randvoorwaarden en aandachtspunten, waarna de financiële consequenties worden geschetst.

Randvoorwaarden en aandachtspunten

1. *Eigen bijdrage verenigingen*

Wanneer kunstgras wordt gekozen als duidelijke kwaliteitsverbetering of upgrade, is het gebruikelijk dat de vereniging een eigen bijdrage levert. Voorbeelden hiervan zijn de voetbalkunstgrasvelden in Marknesse, Ens, Tollebeek en Creil. Op basis van de eerdere ervaringen, de huidige praktijk en redelijkheid hanteren we de volgende uitgangspunten:

- Eigen bijdrage: 10% van de investeringskosten inclusief btw met een maximum van €75.000.
- Dagelijks onderhoud: wordt door de verenigingen zelf uitgevoerd. Dit omvat onder meer het schoonhouden, borstelen/slepen en bijbehorende zaken die ook voor natuurgras gelden.
- Huurprijsaanpassing van circa €2.000 per jaar: De huurprijs is circa €2.000 voor natuurgras en zou circa €4.000 voor kunstgras worden. Voorbehoud is dat dit tarief in de toekomst bijgesteld kan worden. Daarnaast wordt de huurprijs van zowel natuurgras als kunstgras jaarlijks geïndexeerd.

De verenigingen hebben aangegeven zich te kunnen vinden in het voorstel voor een eigen bijdrage. Deze bijdrage is opgenomen in het financieel overzicht en meegenomen als dekking voor 24 jaar. De invulling van de eigen bijdrage kan door de verenigingen zowel in financiële middelen als in de vorm van eigen werkzaamheden plaatsvinden.

2. Berekening exclusief rentelasten

Op basis van de huidige langjarige exploitatie- en investeringsplanning is het de verwachting dat de liquide middelen van de gemeente vanaf 2030 niet toereikend zullen zijn en een lening aangetrokken moet worden. Dit brengt rentelasten met zich mee. Met rentelasten is in de nu voorliggende berekening (zie memo) geen rekening gehouden

De gemiddelde impact van de rente is naar verwachting circa €15.000 per veld per jaar, gerekend over het gemiddelde van de gehele looptijd. Onderstaande berekening is ter indicatie.

Rentelasten 4% (Per jaar)	Gemiddeld	Aanvang	Einde
Kunstgras	19.604	32.832	4.875
Natuurgras	4.244	6.500	290
Verschil per veld	15.360	26.332	4.586
<i>Totaal voor 6 velden</i>	<i>92.160</i>	<i>157.991</i>	<i>27.513</i>

3. Berekeningen inclusief btw

Er bestaat op dit moment een SPUK-regeling voor btw-compensatie, welke wordt aangewend voor dekking van sportgerelateerde uitgaven. Het is onduidelijk of deze SPUK na 2025 zal worden gecontinueerd en als er een vervolg op de SPUK-sport komt, is het onduidelijk in welke vorm dat zal zijn. In de nu voorliggende berekening is dan ook geen rekening gehouden met een SPUK bijdrage. Mocht na 2025 toch een SPUK uitkering worden ontvangen, dan leidt dit tot een verlaging van de lasten voor die betreffende investering die in dat betreffende jaar van de regeling wordt gedaan.

4. Onderhoud kunstgras

Op dit moment wordt bij renovaties/aanleg van nieuwe kunstgrasvelden een ander type infill gebruikt dan het voorheen gebruikte SBR, wat inmiddels niet meer toegepast mag worden. Dit brengt hogere kosten met zich mee in aanschaf en onderhoud, op dit moment liggen de onderhoudskosten daardoor rond de € 10.000 per jaar en zijn als zodanig in de berekening verwerkt.

Gezien de toenemende vraag naar alternatieve infill producten kunnen we niet uitsluiten dat de onderhoudskosten van kunstgrasvelden in de nabije toekomst verder toenemen.

Daartegenover zijn er inmiddels ook ontwikkelingen gaande voor non-infill velden wat de eventuele onderhoudskosten op termijn weer verder af kunnen doen nemen, echter we weten niet wat voor impact dit heeft op de slijtage van de velden.

5. Er is op dit moment geen dekking

Binnen de huidige kaders is er geen financiële ruimte. Het moment om deze investering en bijbehorende lasten te betrekken in de besluitvorming is bij de behandeling van de Perspectiefnota 2027–2030, waarin een integrale afweging plaatsvindt tussen beschikbare en benodigde middelen.

Investeringsoverzicht kunstgras vs. Natuurgras

Investeringsoverzicht	Kunstgras	Natuurgras
<u>Investering (incl. btw)</u>		
Bovenlaag	€ 472.891	€ 45.980
Onderlaag	€ 146.452	€ -
Zandondebouw en drainage	€ 189.751	€ 68.002
Zorgplicht	€ 29.290	€ -
Net ballenvanger	€ 2.229	€ 2.541
Kooikdoelen	€ 5.412	€ 6.171
Staaformat leunhekwerk en ballenvanger	€ 49.772	€ 39.809
Totale investering incl. btw	€ 895.798	€ 162.503
Bijdrage vereniging	€ -75.000	€ -
Investering per kunstgrasveld	€ 820.798	€ 162.503
Totale investering 6 kunstgrasvelden	€ 4.924.789	€ 975.018

Meerjaren Investerings Planning (MIP)

In geval van scenario 2, gefaseerde aanleg van kunstgrasvelden, dienen de genoemde bedragen opgenomen te worden in de Meerjaren Investerings Planning (MIP). Hiermee worden de benodigde middelen tijdig verwerkt in de meerjarige financiële planning en kan dit ook worden meegenomen in de planning en prioritering van andere projecten.

Investeringsplanning

Investeringsplanning	2027	2028	2029
SC Espel en SV Tonego (Luttelgeest)	€ 1.791.596		
FC Kraggenburg en RKO (Rutten)		€ 1.791.596	
VV Creil-Bant en VV Nagele			€ 1.791.596
Af: Eigen bijdrage verenigingen	€ -150.000	€ -150.000	€ -150.000
Investering	€ 1.641.596	€ 1.641.596	€ 1.641.596
Investering cumulatief	€ 1.641.596	€ 3.283.192	€ 4.924.789

Exploitatieoverzicht kunstgras vs. natuurgras

Exploitatieoverzicht	Kunstgras	Natuurgras
Kapitaallast investering	€ 46.920	€ 7.325
Reguliere onderhoud velden	€ 10.000	€ 15.000
Huurinkomsten	€ -4.000	€ -2.000
Exploitatielast per kunstgrasveld	€ 52.920	€ 20.325
Totale exploitatie 6 exploitatielasten	€ 317.521	€ 121.950

*In het exploitatieoverzicht is rekening gehouden met de eigen bijdrage van verenigingen.

Mogelijke planning en aanleg kunstgrasvelden

Indien sprake is van aanleg van kunstgrasvelden, wordt waar mogelijk gekeken hoe er slim gecombineerd kan worden met de renovatieplannen van natuurgrasvelden. Dit ziet er als volgt uit:

- Espel: 2039, veld 2 in 2025 (kan hoofdveld worden)
- Luttelgeest: 2026
- Kraggenburg: 2027
- Rutten: 2027
- Bant: 2027
- Nagele: 2028

De eerst mogelijke uitvoering zou in verband met voorbereiding en besluitvorming op z'n vroegst in 2027 kunnen. Afhankelijk van de benodigde voorbereidingstijd, afstemming en lopende renovaties kan dit verder opschuiven. Een mogelijke planning zou er als volgt uit kunnen zien:

- 2027: Espel, Luttelgeest
- 2028: Kraggenburg, Rutten
- 2029: Bant, Nagele

Aanvullende informatie

Overwegingen

- Voetbal is in de Noordoostpolder de meest beoefende sport en daarmee belangrijk voor een dorp zonder al te veel faciliteiten/voorzieningen (zie onderstaande tabel 'Aandeel top 10 sportbonden in de gemeente Noordoostpolder').
- In 2025 staat één van de beoogde velden op de planning voor renovatie. De overige velden die potentieel omgebouwd worden staan tussen 2026 en 2028 op de planning voor renovatie. Het is daarom nu een goed moment om een definitief besluit en bijbehorend beleid te maken op dit onderwerp.
- Bant was niet meegenomen in de initiële aanvraag van de dorpen, maar hebben inmiddels aangegeven ook mee te willen doen en zijn daarom opgenomen in de kostenramingen.
- De verenigingen hebben expliciet aangegeven dat ze graag een bijdrage leveren zowel in financiën als zelfwerkzaamheid om de aanleg van kunstgras te realiseren. De verenigingen hebben in gesprek aangegeven zich te kunnen vinden in de gestelde voorwaarden.

Sportdeelname Noordoostpolder

In onderstaande tabel wordt het aandeel top 10 sportbonden in de gemeente Noordoostpolder weergegeven. Het aandeel van voetbal is hierin het grootst.

Verwachte groei voetbalverenigingen

Onderstaande tabel is de KNVB groei-analyse. Hierin is opgenomen wat het ledenaantal van de verenigingen in 2024 was, wat het voorspelde aantal in 2024 is en de bijbehorende groei. Dit overzicht is op basis van de analyse van de KPNB.

	Wijk	Leden 2024	Voorspelde leden 2040	Voorspelde groei 2024 – 2040
Kunstgras	Emmeloord	1.682	2.126	444
	Marknesse	302	453	151
	Tollebeek	277	326	49
	Ens	264	343	79
	Creil*	238	225	-13
Natuurgras	Rutten	194	208	14
	Espel	184	194	9
	Bant*	163	175	11
	Nagele	162	213	51
	Luttelgeest	161	177	15
	Kraggenburg	153	176	23
	Totaal	3.781	4.615	834

* Creil-Bant is één voetbalvereniging met twee locaties.

Bron: KPNB

Warmte-opwekking onder sportvelden

Er is op verzoek van de raad onderzoek gedaan naar de mogelijkheid om warmte-opwekking onder sportvelden toe te passen, specifiek met het Aendless-systeem van Roelofs. Dit systeem, dat in combinatie met een WKO en/of PVT-panelen een kleinschalig warmtenet kan voeden, is verkend voor de Bosbadhal, de scholencampus en mogelijke toekomstige woningbouw in de omgeving.

Hoewel de techniek potentie heeft, bevindt deze zich nog in de pilotfase en brengt het aanzienlijke meerkosten met zich mee. De haalbaarheid hangt sterk af van voldoende warmtevraag en een

bijbehorend warmtenet. Dit vormt in dorpen een grote uitdaging. De beperkte schaalgrootte en het ontbreken van een rendabel warmtenet maken toepassing in dorpen op dit moment niet haalbaar.

De gemeente blijft de ontwikkelingen volgen, maar het systeem is vooralsnog alleen kansrijk in nieuwbouwomgevingen met voldoende warmtevraag en infrastructuur. Een pilotproject in een geschikte stedelijke omgeving zou kunnen helpen om de daadwerkelijke prestaties en kosten beter in kaart te brengen.

Samenvatting

Voetbalverenigingen zonder kunstgrasvelden ervaren een ongelijk speelveld ten opzichte van verenigingen met kunstgras, zowel binnen als buiten de gemeente. Ze zien de aanleg van kunstgras als cruciaal voor gelijke kansen, betere speelmogelijkheden en het behoud van een gezond ledenbestand. Het ontbreken van kunstgras beperkt de trainings- en wedstrijd mogelijkheden, vooral in de winterperiode, en kan leiden tot dalende ledenaantallen en een verminderd toekomstperspectief. Daarmee komt niet alleen de continuïteit van de verenigingen onder druk te staan, maar ook de sociale samenhang en fysieke activiteit in de dorpen, waar sportverenigingen vaak een centrale rol spelen in het gemeenschapsleven.

De gemeenteraad heeft naar aanleiding van het inspreken van verenigingen en het rapport 'Kunstgras voor iedereen' gevraagd om een objectieve onderbouwing van de gevolgen en kosten van het aanleggen van kunstgrasvelden in de resterende dorpen. Deze toelichting biedt inzicht in de maatschappelijke, financiële en ruimtelijke impact van het realiseren van volledige kunstgrasvelden. Hoewel er minder kostbare alternatieven bestaan, zoals halve velden of innovatieve aanpassingen aan natuurgras, is de structurele meerwaarde daarvan beperkt ten opzichte van volledige kunstgrasvoorzieningen.